

והיקש השני מקומות הוא דגמרי מהדדי, שהוקש ההיכל לפני ולפנים שיש להזות בהיכל כמו שמזים לפני ולפנים. נמצא שבהיקש ראשון הוקשו בהמות להדדי ובהיקש שני הוקשו מקומות להדדי, מה שאין כן בחזה ושוק של תודה, שדין חזה ושוק עצמו נלמד משלמים בהיקש, והוא עצמו חוזר ומלמד בהיקש על זמן אכילתו

ובדין דהיינו דכתיב בשתי הלחם, הרי הוא כזה: מה לחן, בשתי הלחם, עשרון לחלה דהא כתיב "שתיים, שני עשרונים", אף כאן, בלחמי תודה עשרון לחלה. ולחמי תודה באין עשר חלות מהחמץ הרי עשרה עשרונים לכל חלות החמץ.

ובדין דהיינו דכתיב בשתי הלחם שני עשרונים ותו לא, אף כאן שני עשרונים לכל עשר החלות? תלמוד לומר בשתי הלחם "תהיינה" בשני "יודין", ומיותרת אחת האותיות ללמד עשרה עשרונים לתודה. שלשתי הלחם אי אפשר, דהא כתיב ביה "שני עשרונים".

ובדין דהיינו דכתיב בשתי הלחם שני עשרונים ותו לא, אף כאן שני עשרונים לכל עשר החלות? תלמוד לומר בשתי הלחם "תהיינה" בשני "יודין", ומיותרת אחת האותיות ללמד עשרה עשרונים לתודה. שלשתי הלחם אי אפשר, דהא כתיב ביה "שני עשרונים".

ובדין דהיינו דכתיב בשתי הלחם שני עשרונים ותו לא, אף כאן שני עשרונים לכל עשר החלות? תלמוד לומר בשתי הלחם "תהיינה" בשני "יודין", ומיותרת אחת האותיות ללמד עשרה עשרונים לתודה. שלשתי הלחם אי אפשר, דהא כתיב ביה "שני עשרונים".

ובדין דהיינו דכתיב בשתי הלחם שני עשרונים ותו לא, אף כאן שני עשרונים לכל עשר החלות? תלמוד לומר בשתי הלחם "תהיינה" בשני "יודין", ומיותרת אחת האותיות ללמד עשרה עשרונים לתודה. שלשתי הלחם אי אפשר, דהא כתיב ביה "שני עשרונים".

תו הוינן בה: בשלמא למאן דאמר "לא הוי היקש", היינו דכתיב בשתי הלחם של עצרת "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה". שאין תלמוד לומר "תביאו", שהרי לפני זה כתיב "והקרבתם מנחה חדשה" והיא יכול לכתוב "ממושבותיכם לחם תנופה", מה תלמוד לומר "תביאו"?

שהיא באה בנדבה, ומשום כך היא כמו חטאת שהיא דומה רק בשני צדדים, ועיין פירוש

לתודה בשלשה צדדים, שאינו בא בנדבה ואינו בא על חטא והוא קדשים קלים, ועל כרחק

כאן לגבי אכילת קרבן פסח, "ואכלו את הבשר בלילה הזה" ונאמר להלן לגבי מכת בכורות [שמות יב] "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה". מה להלן עד הצות, שהרי בחצות היתה מכת בכורות, אף כאן אכילת פסח היא ² עד הצות!

אמר לו רבי עקיבא: והלא כבר נאמר: "ואכלתם אותו בחפזון", ומשמע עד שעת חפזון, השעה שנחפזו ללכת ולצאת ממצרים, והיינו לאור הבוקר, שהרי כתיב "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר".

אם כן, מה תלמוד לומר "בלילה הזה"?

שיכול יהא פסח ככל הקדשים הנאכלים ביום, ויהא נאכל הפסח קודם הלילה אם ירצה.

תלמוד לומר: "בלילה", לומר לך: רק בלילה הוא נאכל, ואינו נאכל ביום!

לעשרה עשרונות בחמץ. ולמאן דאמר "לא הוי היקש" ניחא.

אלא למאן דאמר "הוי היקש", מאי איכא למימר? כיצד חוזר החמץ ומלמד בהיקש למצה?

ומתצינן: "תביאו" יתירא, ריבויא הוא לחמץ שבתודה שיהא עשרון לכל חלה. שהרי בשתי הלחם מיותר הוא, וכאילו נכתב בתודה עצמה. ולא מהיקש הוא נלמד וחוזר ומלמד למצה.

שנינו במשנה: הפסח אינו נאכל אלא עד חצות.

והוינן בה: מאן הוא תנא דמתניתין דסבירא ליה שאינו נאכל אלא עד חצות?

אמר רב יוסף: רבי אלעזר בן עזריה היא. דתניא: רבי אלעזר בן עזריה אומר: נאמר

לויקרא [ז יב טז] וברש"ש מנחות [פ].

2. כתוב בתוספתא [פסחים פ"ה ה"י] שפסח אינו נאכל אלא עד חצות, אבל אין נעשה נותר עד עלות השחר, וכן אם חשב בזריקה לאכול מהבשר אחר חצות אינו נעשה פיגול בזה.

ויש מהאחרונים שמפרשים שזה לפי רבי עקיבא שרק מדרבנן נאכל עד חצות, [ויעיין בתוס' מנחות כ ב בתוך דבריהם שכתבו שיתכן שיהיה באופן זה פיגול מדרבנן].

אולם הליקוטי הלכות מקשה שהרי הגמרא לקמן מדקדקת מהלשון "אינו נאכל אלא עד חצות" שהוא מן התורה.

ולכן תירץ שאמנם נלמד מפסוק שאינו נאכל אחר חצות, מכל מקום מאחר ונכתב בתורה "ולא תותרו ממנו עד בוקר", אם כן מוכרח

שאינו נעשה נותר ואינו נפסל משום פיגול עד הבוקר, וכל איסורו אחר חצות אינו אלא בעשה,

וכן הביא בשם הרמ"ע מפאנו והפרי מגדים.

והאור שמח [חמץ ומצה ו א] חידש שיש שני דינים באכילת קרבן פסח: א. המצוה המיוחדת של אכילת פסח. ב. המצוה הכללית של אכילת קדשים, והדין שנאכל רק עד חצות, נאמר רק במצוה המיוחדת של קרבן פסח, אבל גם אחר חצות הוא נאכל כמו שאר קדשים, ורק שאינו מקיים בזה אלא את המצוה הכללית של אכילת קדשים, והפסיד את מצות הפסח.

ובחידושי הגרי"ז [לעיל ט] הביא בשם הגר"ח כעין דברי האור שמח, אלא שהוסיף שבאמת אחר חצות אסור לאכול מבשר הפסח, אולם באמת אין זה מהלכות הקרבן עצמו שנעשה אז נותר, אלא הוא דין במצוה המיוחדת

והוינן בה: אמר ליה אבוי לרב יוסף: וממאי דמתניתין רבי אליעזר בן עזריה היא, ודאורייתא היא, שאינו נאכל אחר חצות? דלמא איסור אכילתו אחר חצות דרבנן היא, ולהרחיק את האדם מן העבירה, שלא יבא לאכלו אחר עמוד השחר, ויתחייב משום נותר, וככל הקדשים דתנן בפרקין שנאכלין עד חצות?

ומשנינן: אם כן, אם נאמר דמדרבנן היא, מאי האי דקתני במתניתין "אלא עד חצות", ולא קתני "ונאכל עד חצות" כדתני בכל הקדשים? אלא בהכרח, לומר לך: כי התם, שנה התנא בלשון "אלא" כמו ששנה לגבי דין "לילה", ו"מנויו", ו"צלי". מה התם דין דאורייתא הוא, אף כאן, דין דאורייתא הוא!

הדרן עלך איזהו מקומן

לענין אכילת הקרבן פסח ביום י"ד קודם הלילה, שמדיני הקרבן עצמו היה שייך להתירו או באכילה, ונפקא מינה שלא יהיה פיגול כשחישב לאכלו קודם הלילה.

של אכילת הפסח, ורק שנאמר דין בדיני הקרבן פסח שלא יהיה נאכל אלא בזמן קיום המצוה המיוחדת של אכילת הפסח. וכמו כן מתבאר מתוך דבריו שם דהוא הדין